

LITE MER LIKA

Översyn av kostnadsutjämningsutredningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Betänkande av *Kostnadsutjämningsutredningen*

Håkan Sörman, särskild utredare
Anders Norrlid, huvudsekreterare

Utjämning för kommuner och landsting

- Ska ge landets alla kommuner och landsting möjlighet att bedriva likvärdig verksamhet.
- Består främst av *inkomstutjämning* och *kostnadsutjämning*.
- *Inkomstutjämningen* fördelar pengar från de som har en hög till de som har en låg beskattningsbar inkomst.
- *Kostnadsutjämningen* fördelar pengar från de kommuner och landsting som har små **behov av service** till de som har stora behov.
- *Kostnadsutjämningen* tar också hänsyn till att **produktionsförutsättningarna** varierar mellan olika delar av landet.

Utredningsuppdraget

”Det är viktigt att kostnadsutjämningsuppdateras i takt med samhällsutvecklingen”

Direktiv 2016:91

Utredaren ska

- analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämningsuppdateringen fångar upp **strukturella kostnadsskillnader**,
- överväga om vissa **delmodeller** behöver **ändras**, eller bör **utgå**, och om **nya** delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller,
- lämna förslag till nödvändiga **författningsändringar**, och
- om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningsuppdateringen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till **införanderegler**.
- Vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att **förenkla** utjämningsuppdateringen.

Ökad omfördelning med förslaget

Miljarder kronor

Sektor	Omfördelning i dag	Omfördelning i förslaget	Förändring
Kommun	7,4	8,4	+ 1,0
Landsting	2,2	3,1	+ 0,9

Skärpt socioekonomisk profil

- Socioekonomiskt baserad utjämning föreslås inom skolväsendet (saknas idag)
- Helt ny modell för Komvux / Svenska för invandrare
- Bättre socioekonomisk profil för socialtjänsten
- Förbättrad socioekonomisk profil i hälso- och sjukvården

Stärkt stöd till glesbygden

- Uppdaterad bedömning av glesbygdsförhållanden (Sverige lite mindre glest!)
- Kompensationen ska följa kostnadsutvecklingen, vilket inte är fallet idag
- Höjd ersättning för ambulans- och sjuktransporter
- Ny ersättning för bemanningskostnader i glesbygd inom hälso- och sjukvården

Befolkningsförändringar ges ökad betydelse

- Uppräknade ersättningar för växande och minskande befolkning
- Ny ersättning vid minskande antal barn 1-5 år
- Ny ersättning för växande och minskande befolkning i landstingen

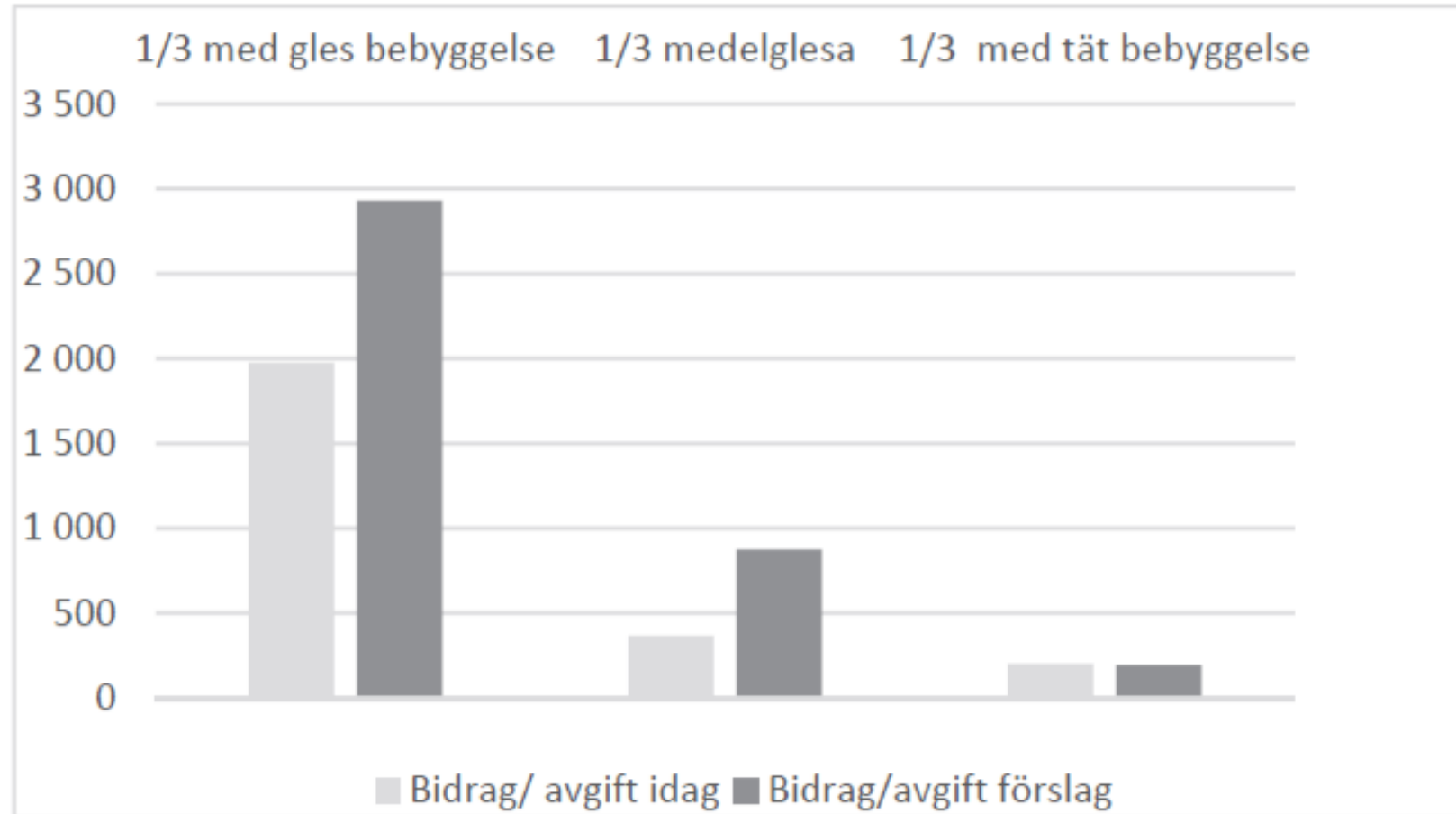

Utfall för kommuner och landsting som är
olika stora, olika täta och har olika hög
skattekraft

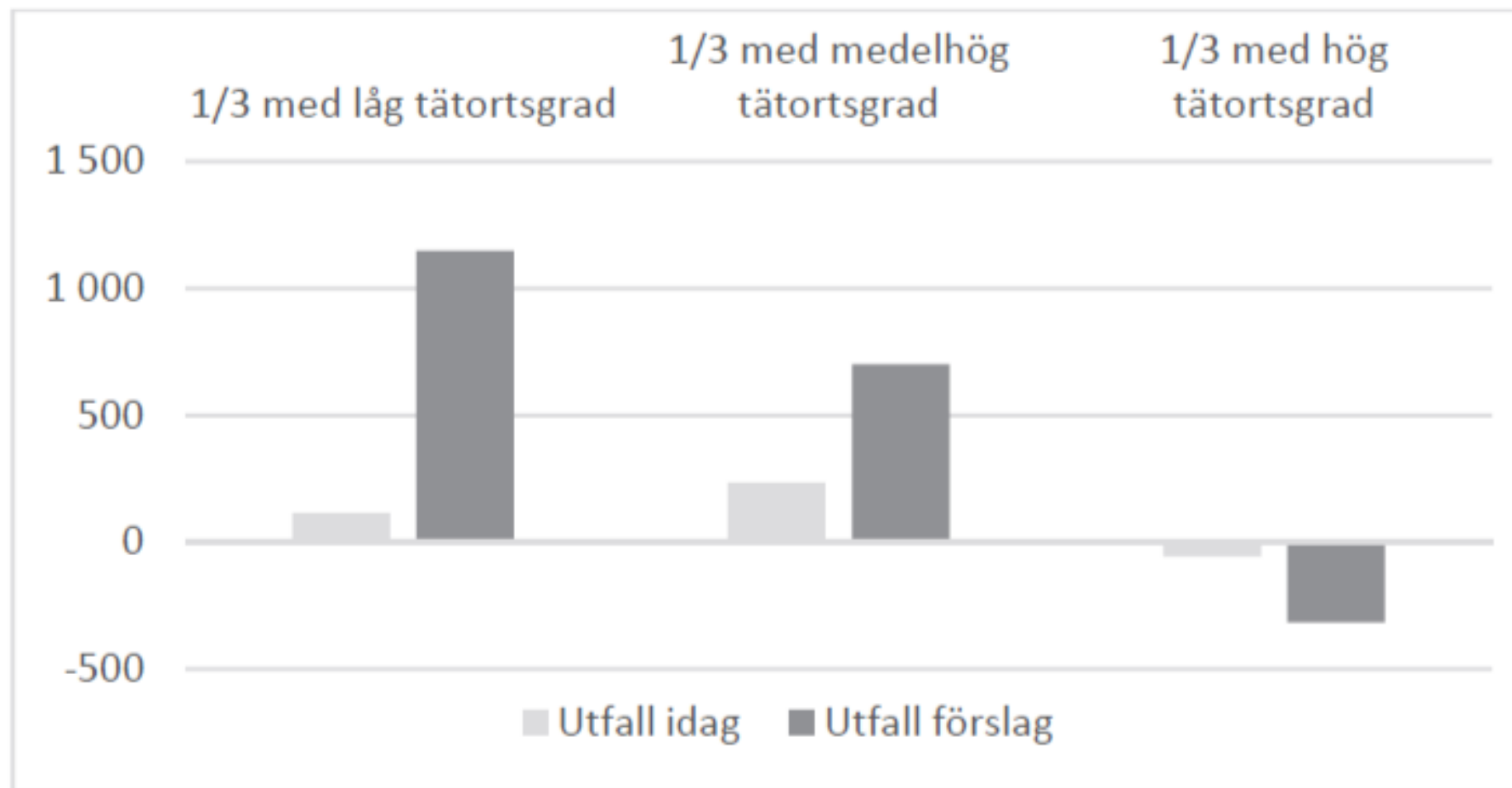
Figur 10.6 Utfall i kostnadsutjämnings för kommuner med olika tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

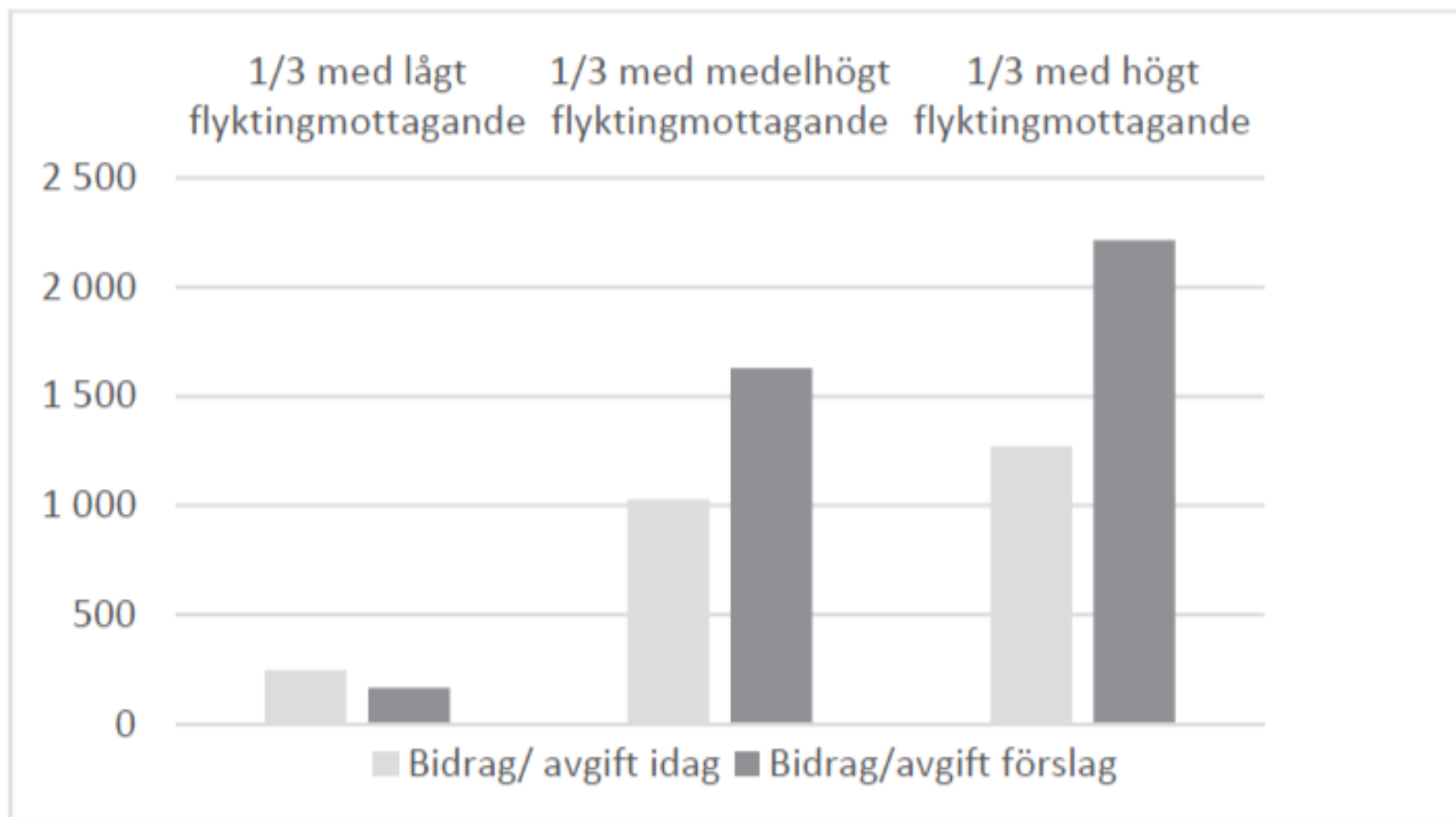
Figur 10.9 Utfall i kostnadsutjämnningen för landsting med olika hög tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Figur 10.5 Utfall i kostnadsutjämnings för kommuner med olika stort flyktingmottagande

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Kommuner grupperade efter antal kommunmottagna flyktingar per 1000 invånare 2015–2016.

Förstärkt profil i kostnadsutjämningsen för både kommuner och landsting

Dagens kostnadsutjämningsen omfördelar *från* kommuner med i genomsnitt **höga inkomster, tät bebyggelse** och **stor befolkning** till kommuner med i genomsnitt **låga inkomster, gles bebyggelse** och **liten befolkning**. Profilen i landstingsutjämningsen är likartad även om skillnaderna är mindre och mönstret mindre tydligt framför allt avseende gles bebyggelse.

Förslagen förstärker den nuvarande profilen

Geografisk fördelning av utfallet

Lägre utfall

Högre utfall

Tabell 10.7 Bidrag (+) och avgift (-) i kostnadsutjämnning för både kommuner och landsting summerat per län

Miljoner kronor och kronor per invånare 2018

Län	Miljoner kronor		Kronor per invånare	
	I dag	Förslag	I dag	Förslag
Stockholms län	2 462	714	1 085	315
Uppsala län	-839	-970	-2 322	-2 685
Södermanlands län	560	554	1 945	1 923
Östergötlands län	-328	-539	-725	-1 193
Jönköpings län	-510	-178	-1 445	-506
Kronobergs län	-214	90	-1 101	461
Kalmar län	-109	172	-450	709
Gotlands kommun	-129	-41	-2 229	-706
Blekinge län	-130	23	-823	147
Skåne län	251	-61	189	-46
Hallands län	-414	-501	-1 292	-1 564
Västra Götalands län	-1 289	-1 445	-771	-864
Värmlands län	78	412	278	1 476
Örebro län	6	20	21	69
Västmanlands län	209	-47	780	-175
Dalarnas län	313	684	1 098	2 403
Gävleborgs län	259	435	910	1 530
Västernorrlands län	130	270	528	1 099
Jämtlands län	256	513	1 986	3 987
Västerbottens län	-508	-283	-1 911	-1 064
Norrbottnens län	-52	178	-206	711

De tre storstäderna

Stockholm tappar 183 kr/invånare, främst förskola (nytt behovsindex), i övrigt inga större förändringar

Göteborg tappar 494 kr/invånare, främst förskola (nytt behovsindex) och socialtjänst (barnfattigdom in, bistånd ut)

Malmö tappar 550 kr/invånare, främst löner (nytt löneindex – ändå högre än faktisk lön!) och socialtjänst (barnfattigdom in, bistånd ut)

Fem andra kommuner

Danderyd ökar 498 kr/invånare främst pga höjt lönekostnadsindex

Botkyrka ökar 352 kr/invånare. Ökning på Komvux och minskning Barn och unga med utländsk bakgrund tar ut varandra. Ökning pga höjt lönekostnadsindex.

Hultsfred ökar 1 666 kr/invånare pga socioekonomisk kompensation (förskola, Komvux och ny socialtjänst)

Arjeplog ökar 1 801 kr/invånare pga höjda ersättningar till glesbygd och kommuner med befolkningsminskning samt behovsbaserad kollektivtrafikutjämning

Karlstad tappar 1 138 kr/invånare främst pga skatteväxling kollektivtrafik och ny socialtjänst

De tre stora landstingen

Stockholms läns landsting tappar 692 kr/invånare. Ny matris med aktuella siffror (uppdatering ger störst minskning, flerfamiljshus bort och utbildning in bidrar också) samt ökat stöd till glesbygdslandstingen, delvis motverkat av ny kompensation för befolkningsökning (+505 kr/invånare).

Västra Götalandsregionen tappar 65 kr/invånare, främst finansiering av ny befolkningsförändringsmodell.

Region Skåne tappar 206 kr/invånare, främst finansiering av ny befolkningsförändringsmodell.

Tre andra landsting

Region Västmanland tappar 801 kr/invånare fördelat på samtliga modeller, mest på hälso- och sjukvård (uppdatering matris)

Region Gotland ökar 1 450 kr/invånare, nästan allt inom hälso- och sjukvård (uppdatering och ”avgift för småhusboende” bort, men även stärkt glesbygdsersättning)

Region Jämtland Härjedalen ökar 1 500 kr/invånare främst inom hälso- och sjukvården (uppdatering matris och stärkt glesbygdsersättning, men också övriga matrisförändringar)

